

УДК 378.316.6:57

SCIENTIFIC APPROACHES TO THE DEVELOPMENT OF VOCAL SKILLS IN ADOLESCENT STUDENTS IN MUSIC ART LESSONS IN SECONDARY EDUCATION INSTITUTIONS
НАУКОВІ ПІДХОДИ ЩОДО ФОРМУВАННЯ ВОКАЛЬНИХ НАВИЧОК В УЧНІВ ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ НА УРОКАХ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В ЗАКЛАДАХ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Kikavsky I.M. / Кікавський І. М.*магістрант кафедри теорії і методики музичної освіти та хореографії***Vasylenko L.M. / Василенко Л. М.***доктор педагогічних наук, доцент кафедри теорії і методики музичної освіти та хореографії
Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького*

***Анотація.** У статті здійснюється аналіз наукових підходів, які є необхідними і доцільними у процесі формування в учнів підліткового віку вокальних навичок. Висвітлюється особливості цих підходів – цілісний, особистісний, рефлексивний, вольовий та креативний.*

***Ключові слова.** науковий підхід, вокальні навички, учні підліткового віку, уроки музичного мистецтва.*

Концепція загальної мистецької освіти для загальноосвітніх навчальних закладів, при впровадженні їх в практику цих закладів, вимагає від сучасного вчителя музичного мистецтва опанування закономірностей вокальної роботи, методики формування співацьких навичок у процесі роботи з учнями.

Вирішенню проблеми формування співацьких здібностей підлітків сприяли роботи таких педагогів, як: Л. Абелян, В. Антонюк, М. Добровольська, М. Грачова, С. Гладка, Д. Огороднов, Т. Овчіннікова, М. Орлова, О. Раввінов та ін. У працях цих авторів зазначено, що робота вчителя щодо розвитку співацького голосу в учнів підліткового віку є складною і відповідальною, тому проводити її потрібно постійно, послідовно, поступово, враховуючи специфіку вікових особливостей школярів.

Системне узагальнення методологічної основи співацького розвитку учнів вимагає виокремлення наукових підходів, що передбачають акцентування ролі активної особистісної участі учнів у співацькій діяльності. Необхідними і доцільними, у цьому аспекті, виступають: цілісний, особистісний, рефлексивний, вольовий та креативний підходи.

Цілісний підхід є важливим у процесі формування вокальних навичок у учнів. На думку Н. Кузьміної, будь-яка цілісна педагогічна система включає п'ять основних структурних і функціональних елементів: педагогічну мету, навчальну і наукову інформацію, засоби педагогічної діяльності учнів і вчителів [1, с. 61]. Цілісний підхід у процесі співацької діяльності забезпечує вирішення нагального питання введення особистості у світ творчого процесу й освоєння інформації через цілісне сприйняття художньо-музичного образу та його відтворення.

Цілісність навчально-виховного процесу вибудовується з врахуванням впливу на особистість учня під час взаємодії з ним. З позиції цілісного підходу формування співацьких здібностей, зокрема вокальних навичок, у учнів підліткового шкільного віку має здійснюватись за моделлю «співацького комплексу», адже цей процес дозволяє виявити різні рівні окремих проявів творчих здібностей учнів у співацькій діяльності, що потребує педагогічної уваги вчителя музичного мистецтва до формування у кожного з них вокальних навичок. Застосування цілісного підходу в цьому процесі сприяє засвоєнню необхідної інформації шляхом цілісного його сприймання, коли відбувається внутрішня робота особистості не лише над удосконаленням здібностей, а й над пізнанням всесвіту й усвідомленням себе у соціумі.

Особистісний підхід розкриває таке бачення системи музичної освіти, що забезпечує ефективний розвиток творчої особистості й акцентує необхідність щодо надання умов для саморозвитку особистості. Цьому підходу (І. Бех, І. Зязюн, В. , О. Леонтєв, А. Маркова, Л. Масол, Г. Падалка, О. Пехота, С. Сисоева та ін.) притаманний всебічний гармонічний розвиток учнів, що здійснюється у процесі реалізації індивідуальних музично-співацьких здібностей. Специфіка особистісного підходу полягає в тому, що процес конструювання і реалізації навчально-виховного процесу школярів орієнтується на їх особистість як мету, суб'єкт та ефективний результат. Особистісний підхід передбачає послідовне ставлення вчителя до учнів як до самосвідомого відповідального суб'єкта власного розвитку і як виховної взаємодії. Цей підхід характеризує особистість як унікальне явище, що передбачає створення відповідних умов для природного процесу саморозвитку та самореалізації у становленні творчого потенціалу суб'єкта освіти. З цього приводу Л. Масол зазначає, що «розвивально-виховні впливи мистецької освіти переорієнтовуються на унікальність кожної особистості, що навчається, враховуються її мотивації, інтереси, потреби і реальні можливості. За таких умов зростає мистецька чутливість особистості, здатність до організованого художньо-естетичного мислення, творчого самовираження, індивідуальної неповторності» [2, с. 5].

Рефлексивний підхід (А. Зайцева, О. Карпов, Г. Падалка, І. Парфентьєва, М. Ярмаченко та ін.) забезпечує усвідомлення особистістю власного місця в житті, свого ставлення до дійсності. Рефлексія пов'язана з осмисленням людини себе як цілісної особистості, що сама реалізує і розвиває власну індивідуальність.

Визначення мистецької рефлексії належить Г. Падалці. Вчена зазначила, що мистецька рефлексія – це «усвідомлення власних психічних станів і процесів у зіставленні із переживаннями, відтвореними в художньому образі, роздуми людини над власним життям, заглиблення до власних почуттів у зв'язку зі змістом мистецького твору, у зіставленні об'єктивного змісту художніх образів з результатами самоаналізу власного внутрішнього життя» [3, с. 158-159].

Під час рефлексивного сприйняття мистецьких образів мимоволі виникають питання щодо особистісних цінностей, віддзеркалених у

художньому творі. Занурення у глибини художнього змісту образів сприяє більш глибокому розумінню мистецтва. Рефлексивне сприймання художніх образів дає змогу краще сприйняти себе у процесі вокальної творчості.

Вольовий підхід є вкрай важливим для співацької діяльності підлітків. Адже цей підхід передбачає оцінювання здатності учнів бути активним у співацькій діяльності в залежності від їх внутрішнього стану. Це дозволяє здійснювати оптимальну співацьку діяльність учнів підліткового віку, що у значній мірі залежить від самоорганізації, саморегуляції, самооцінки, а також від уміння ініціювати професійні цілі та відповідати за наслідки їх здійснення, ефективно контролювати дії учнів на основі психолого-діагностичного аналізу, підкріплювати отримані теоретичні знання набутими практичними навичками. Методична значущість вольового підходу визначається спрямованістю учнів на продуктивну співацьку діяльність. Цей підхід забезпечує взаємодію пізнавально-пошукового, оціннісно-інтерпретаційного, творчо-продуктивного напрямів вокального навчання учнів. Кожен із цих напрямів, відзначаючись власною специфікою, характеризується внутрішньою спорідненістю і тяжіє до взаємодоповнення, взаємозумовленості та співіснування.

Креативний підхід ґрунтується на визначенні творчої діяльності, як засобу і вирішальної умови розвитку учнів підліткового віку. Наукові дослідження з проблеми співацької підготовки учнів (О. Єременко, К. Завалко, Г. Коваленко, Ю. Мережко та ін.) стверджують, що цей підхід вимагає такої організації творчої роботи учнів, яка б була орієнтована на самопізнання, що дозволить, у свою чергу, передбачити вироблення у них умінь цілеспрямовано планувати, організовувати, регулювати, контролювати, аналізувати й оцінювати результативність співацької діяльності. Креативний підхід у процесі співацького розвитку учнів є підґрунтям мистецької освіти, що сприяє постійному розвитку процесів мислення та творчої діяльності, тобто активному впровадженню методів інтелектуально-рефлексивного характеру.

Креативний підхід передбачає активізацію творчих нахилів особистості у співацькій діяльності. Особливості реалізації креативного підходу полягають у критичному осмисленні та творчому розвитку того нового, що виходить за межі відомих теорій, певною мірою збагачуючи їх. Креативний підхід спонукає учнів підліткового віку до збагачення форм та методів вокального навчання, спрямованого на постійний співацький розвиток.

Зазначені наукові підходи визначають особливості розвитку співацьких здібностей і відіграють вирішальну роль у процесі формування вокальних навичок у учнів підліткового віку на уроках музичного мистецтва в закладах середньої освіти.

Література:

1. Кузьмина Н.В. Проблемы профессиональной подготовки специалистов в вузах /Н.В. Кузьмина //Проблемы отбора и профессиональной подготовки специалистов в вузе: [сб. статей] /под ред. Н.В. Кузьминой. — Л., 1970. — С.47– 61.
2. Масол Л. Концепція загальної мистецької освіти /Людмила Масол

//Мистецтво та освіта. — 2004. — № 1. — С. 2–5.

3. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін) /Галина Микитівна Падалка. – К. : Освіта Україна, 2008. – 274с.

Annotation. *The article analyzes the scientific approaches that are necessary and appropriate in the process of forming vocal skills in adolescents. The peculiarities of these approaches are covered - holistic, personal, reflexive, strong-willed and creative.*

Key words. *scientific approach, vocal skills, teenage students, music lessons.*